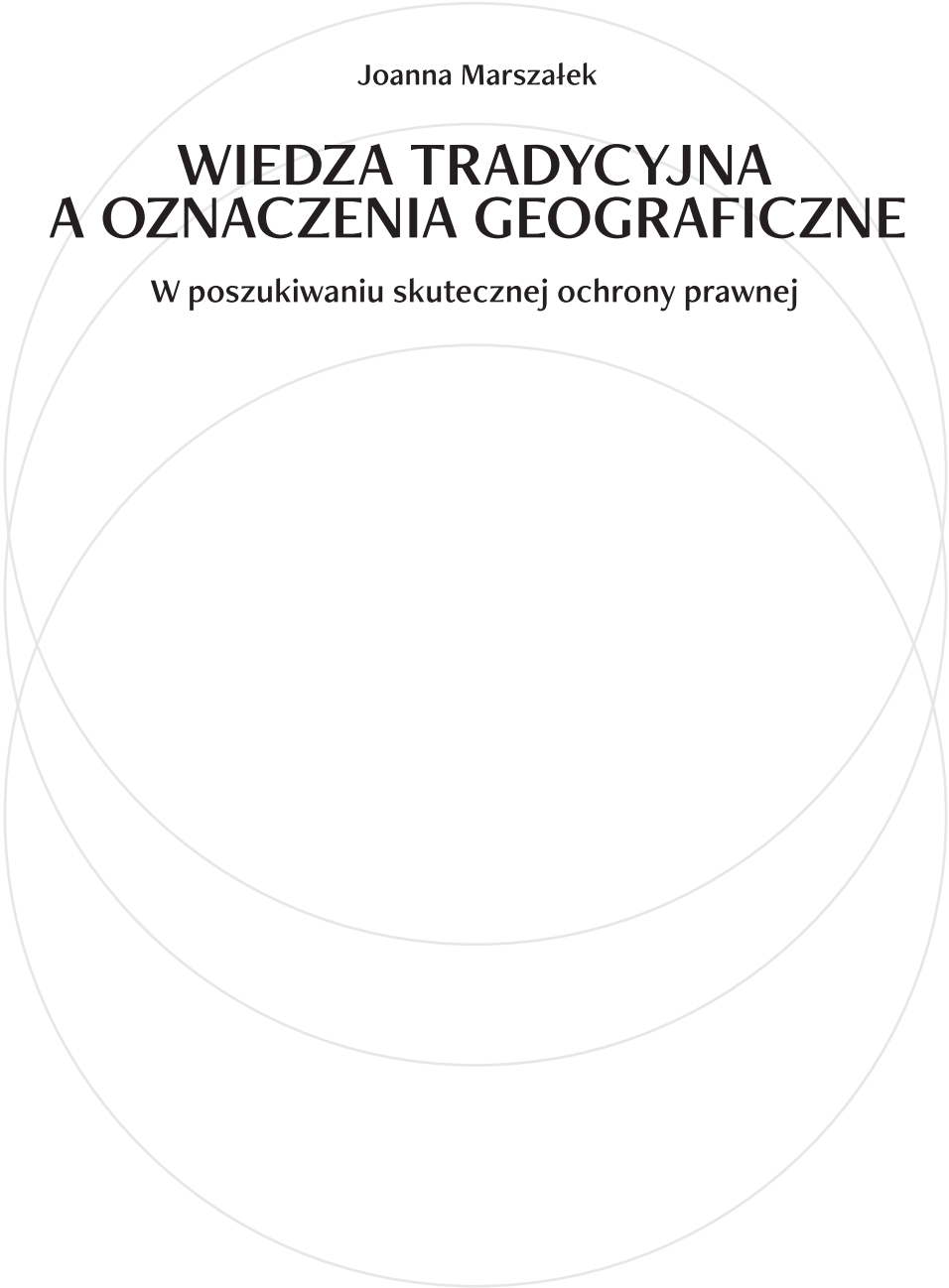

WIEDZA TRADYCYJNA A OZNACZENIA GEOGRAFICZNE

Joanna Marszałek

WIEDZA TRADYCYJNA A OZNACZENIA GEOGRAFICZNE

W poszukiwaniu skutecznej ochrony prawnej

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2026

Stan prawny na dzień 30 czerwca 2026 r.

Recenzenci

dr hab. Marlena Jankowska-Augustyn, prof. UŚ
dr hab. Katarzyna Klafkowska-Waśniowska, prof. UAM
dr hab. Joanna Połatyńska, prof. UŁ

Redaktor Wydawnictwa
Katarzyna Ambroziak

Projekt okładki i stron tytułowych
Weronika Jastrzemska / Angram Studio

Na okładce

Paul Cézanne, *Paysage d’Auvers-sur-Oise*, ok. 1879–1880, olej na płótnie, 46 × 55 cm
(Wikimedia Commons, domena publiczna)

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego
w ramach Programu Humanistyki Gdańskiej,
Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego
oraz Katedry Praw Człowieka i Prawa Własności Intelktualnej
Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-833-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: <https://wydawnictwo.ug.edu.pl/ksiegarnia-online/>

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Dla K. i T.

Mama

SPIS TREŚCI

Wykaz ważniejszych skrótów | 11

Wstęp | 17

Rozdział 1. Wiedza tradycyjna | 27

1.1. Pojęcie „wiedzy tradycyjnej” | 27

1.2. Istota ochrony wiedzy tradycyjnej w ujęciu historycznym | 32

1.3. Społeczności tubylcze a społeczności lokalne | 39

1.4. Ochrona wiedzy tradycyjnej w aktach prawa międzynarodowego i Unii Europejskiej | 44

1.4.1. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. | 44

1.4.2. Protokół z Nagoi do Konwencji o różnorodności biologicznej o dostępie do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwym i równym podziale korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów z dnia 29 października 2010 r. | 52

1.4.3. Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS) z dnia 15 kwietnia 1994 r. i Deklaracja ministerialna z Doha z dnia 14 listopada 2001 r. | 55

1.4.4. Traktat WIPO o własności intelektualnej, zasobach genetycznych i wiedzy tradycyjnej związanej z zasobami genetycznymi z dnia 24 maja 2024 r. | 58

1.4.5. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 511/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie środków zapewniających zgodność użytkowników w Unii z wymogami wynikającymi z Protokołu z Nagoi dotyczącego dostępu do zasobów genetycznych oraz uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów | 62

1.5. Podsumowanie | 65

Rozdział 2. Sposoby ochrony wiedzy tradycyjnej | 69

- 2.1. Systemy *sui generis* ochrony wiedzy tradycyjnej na przykładzie prawodawstw wybranych państw | 69
 - 2.1.1. Afrykańskie prawo modelowe o ochronie praw społeczności lokalnych, rolników i hodowców oraz o regulacji dostępu do zasobów biologicznych z 2000 r. | 71
 - 2.1.2. Protokół ze Swakopmund w sprawie ochrony wiedzy tradycyjnej i przejawów folkloru w ramach Afrykańskiej Regionalnej Organizacji Własności Intelektualnej z dnia 9 sierpnia 2010 r. | 76
 - 2.1.3. Ochrona wiedzy tradycyjnej w Panamie | 79
 - 2.1.4. Ochrona wiedzy tradycyjnej w Peru | 85
 - 2.1.5. Ochrona wiedzy tradycyjnej w Brazylii | 91
- 2.2. Prawo własności intelektualnej a wiedza tradycyjna | 94
 - 2.2.1. Patenty a wiedza tradycyjna | 101
 - 2.2.2. Prawa autorskie a wiedza tradycyjna | 106
 - 2.2.3. Znaki towarowe a wiedza tradycyjna | 112
- 2.3. Podsumowanie | 116

Rozdział 3. Oznaczenia geograficzne w prawie międzynarodowym, Unii Europejskiej i prawie krajowym | 119

- 3.1. Pojęcie „oznaczeń geograficznych” | 119
- 3.2. Rodzaje oznaczeń geograficznych | 124
- 3.3. Funkcje oznaczeń geograficznych | 125
- 3.4. Systemy ochrony oznaczeń geograficznych | 127
- 3.5. Oznaczenia geograficzne a znaki towarowe | 129
- 3.6. Ochrona oznaczeń geograficznych w prawie międzynarodowym | 131
 - 3.6.1. Rys historyczny | 131
 - 3.6.2. Konwencja związkowa paryska z dnia 20 marca 1883 r. o ochronie własności przemysłowej | 134
 - 3.6.3. Porozumienie madryckie z dnia 14 kwietnia 1891 r. dotyczące zwalczania fałszywych oznaczeń pochodzenia towarów | 136
 - 3.6.4. Porozumienie lizbońskie z dnia 31 października 1958 r. w sprawie ochrony nazw pochodzenia i ich międzynarodowej rejestracji | 138
 - 3.6.5. Porozumienie TRIPS | 141
- 3.7. Ochrona oznaczeń geograficznych w prawie Unii Europejskiej | 148

- 3.7.1. Kształtowanie instytucji związanych z ochroną oznaczeń geograficznych w prawie Unii Europejskiej | 148
- 3.7.2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/787 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie definicji, opisu, prezentacji, etykietowania napojów spirytusowych, stosowania nazw napojów spirytusowych w prezentacji i etykietowaniu środków spożywczych, ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, wykorzystywania alkoholu etylowego i destylatów pochodzenia rolniczego w napojach alkoholowych, a także uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 110/2008 | 159
- 3.7.3. Rejestracja oznaczeń geograficznych produktów sektora wina | 161
- 3.7.4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1143 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie oznaczeń geograficznych w odniesieniu do wina, napojów spirytusowych i produktów rolnych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności i określeń jakościowych stosowanych fakultatywnie w odniesieniu do produktów rolnych, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, (UE) 2019/787 i (UE) 2019/1753 oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1151/2012 | 166
- 3.7.5. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2411 z dnia 18 października 2023 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych produktów rzemieślniczych i przemysłowych oraz zmieniające rozporządzenia (UE) 2017/1001 i (UE) 2019/1753 | 172
- 3.7.6. Wybrane orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie ochrony oznaczeń geograficznych | 175
- 3.8. Oznaczenia geograficzne w prawie polskim | 187
 - 3.8.1. Kształtowanie ochrony oznaczeń geograficznych w prawie polskim | 187
 - 3.8.2. Ochrona oznaczeń geograficznych na podstawie ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej | 192
 - 3.8.3. Regulacje odnoszące się do oznaczeń geograficznych zawarte w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji | 199

3.8.4. Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o rejestracji i ochronie nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych | 203

3.8.5. Konsekwencje naruszenia praw do oznaczenia geograficznego | 208

3.9. Podsumowanie | 210

Rozdział 4. Skuteczność regulacji z zakresu oznaczeń geograficznych w ochronie wiedzy tradycyjnej | 215

4.1. Ochrona wiedzy tradycyjnej za pomocą oznaczeń geograficznych na przykładzie wybranych państw | 215

4.1.1. Oznaczenia geograficzne a wiedza tradycyjna w Indiach | 215

4.1.2. Oznaczenia geograficzne a wiedza tradycyjna w Brazylii | 225

4.1.3. Oznaczenia geograficzne a wiedza tradycyjna w Kenii | 235

4.1.4. Oznaczenia geograficzne a wiedza tradycyjna w Indonezji | 244

4.1.5. Oznaczenia geograficzne a wiedza tradycyjna w Polsce | 253

4.2. Wpływ pandemii COVID-19 na wiedzę tradycyjną i oznaczenia geograficzne | 257

4.3. Ocena efektywności ochrony wiedzy tradycyjnej za pomocą mechanizmów przewidzianych dla oznaczeń geograficznych | 265

4.4. Podsumowanie | 272

Wnioski | 275

Akty prawa | 279

Dokumenty i raporty | 287

Orzecznictwo | 290

Literatura | 292

Materiały audiowizualne | 311

Źródła internetowe | 312